

University of Groningen

Een time-outprocedure voor verwarde personen?

van Hattum, Wiene

Published in:
Asega

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Final author's version (accepted by publisher, after peer review)

Publication date:
2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
van Hattum, W. (2016). Een time-outprocedure voor verwarde personen? *Asega*, 34(2).

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Een time-outprocedure voor verwarde personen?

Wiene van Hattum

‘Vanaf december 2011 staat mijn leven op zijn kop, vol onzekerheid en inmiddels ook financiële problemen wegens werkloosheid. Ik wil graag werken, maar kan mij niet verbinden aan een werkgever omdat het voor mij onduidelijk is of ik nou wel of geen straf nog heb uit te zitten. Hoewel ik mij dagelijks bedreigd voel, vind ik een ggz-behandeling absoluut niet op zijn plaats. Ik ben dan ook, samen met mijn advocaat, in hoger beroep gegaan. (...)’

(citaat uit de niet-verzonden brief van Bart van U. aan de Minister van Veiligheid en Justitie d.d. 23 mei 2014, opgenomen in het Rapport van de Commissie Hoekstra, p. 15).

Deze Asega gaat over ‘veiligheid en strafrecht’. Een combinatie van twee woorden die zich weerspiegeld ziet in de naam van ons departement, ‘Veiligheid en Justitie’. Ik vraag mij soms af wat het verband tussen beide begrippen is. De combinatie suggereert dat ze elkaar versterken, dat strafrecht de veiligheid dient. Maar is dat ook zo? Drie noodlottige ongelukken uit het afgelopen jaar geven hierover te denken. Het betreft de gebeurtenissen rond Bart, Udo en Jan, drie nog relatief jonge mannen, die door hun omgeving als verward en gevaarlijk werden beschouwd en voor wie men zorg zocht, en die desondanks een ernstig delict pleegden. Daaraan heeft het strafrecht noch de verplichte geestelijke gezondheidszorg (GGZ) iets kunnen veranderen. Staan politie, Openbaar Ministerie (OM) inderdaad met lege handen zolang geen strafbaar feit is gepleegd? En kan ook de GGZ niet tijdig te hulp schieten? Dient er, zoals Minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) overweegt, nieuwe wetgeving te komen om verwarde mensen die niet *acuut* gevaarlijk zijn langer te kunnen observeren?¹ Maar waar ligt dan de grens: wie mag je allemaal opsluiten? Over deze vragen wordt momenteel op de departementen van VWS en Veiligheid en Justitie nagedacht. Eerst een schets van de gebeurtenissen.

Bart is matroos op de grote vaart.² Hij is ca. 31 jaar als in 2007 bij de politie voor het eerst een melding binnenkomt over zijn ‘schizofrene’ gedrag. De familie zegt dat hij achterdochtig is, dat hij hen angst inboezemt. Zij vervangen de sloten van hun huis. In 2009 en 2010 krijgt de politie meer meldingen over Bart, nu ook van derden. Bart zou zich vreemd gedragen, verward zijn en achterdochtig. Bart heeft sinds 2002 een wapenvergunning. Vanwege de meldingen verlengt de politie deze niet meer. Bart is daarover verontwaardigd. Hij komt meerdere malen naar het politiebureau om te vragen wie hiervoor verantwoordelijk is. In december 2011 komt een anonieme tip binnen dat Bart weer over een vuurwapen beschikt. De politie weet hem naar het bureau te lokken en hem daar het pistool met scherpe patronen, dat hij inderdaad in zijn broekband draagt, en twee messen, af te nemen. In het kader van de – op dat moment nog proefdraaiende ZSM-afdoening – besluit het OM dat deze zaak, een overtreding van de Wet Wapens en Munitie (WWM), geschikt is voor de strafrechter en niet voor de GGZ. Bart wordt in voorlopige hechtenis genomen.

De ouders van Bart laten aan de rechter-commissaris weten dat het de afgelopen vijf jaar bergafwaarts is gegaan met hun zoon. Zij zijn ervan overtuigd dat hij zonder de benodigde hulp ‘zal vervallen in recidive en een sociaal neerwaartse spiraal’ en vragen de

¹ ‘Plan van aanpak problematiek rond verwarde personen’, *Bijlagen Handelingen II* 2014/15, 25424, nr. 279.

² Alle feiten betreffende Bart zijn – tenzij anders vermeld – afkomstig uit ‘het rapport van de onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen openbaar ministerie naar aanleiding van de zaak-Bart van U.’, juni 2015, (hierna: Commissie Hoekstra), www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/06/26/ek-rapport-van-de-commissie-hoekstra (laatst bezocht op 6 januari 2016).

rechter ‘de benodigde en passende behandelmogelijkheden voor hem in te zetten’. Zij schrijven voorts te ‘hopen dat hij nu de zorg/begeleiding krijgt en/of gaat krijgen die hij nodig heeft om weer een gelukkig persoon te zijn/worden.’ Bart weigert echter medewerking aan een persoonlijkheidsonderzoek; daarom komt er geen gedragsrapportage tot stand. Wel schrijft de reclassering tweemaal een rapport. Daarin staat dat er aanwijzingen zijn voor psychische problemen dan wel psychisch disfunctioneren. Bart zou een gevoel van angst beschrijven dat ‘erg ongericht en veelomvattend’ is. Het recidiverisico wordt hoog ingeschat. De reclasseringsambtenaar concludeert dat ‘bij de verdachte sprake is van een gedragspatroon dat voortkomt uit zijn denkwijze. Voor de verdachte lijkt de Islamitische dreiging een reële dreiging te zijn. In zijn beleving is de wereld er na 11 september 2001 anders uit gaan zien.’³

Bart staat in maart 2012 terecht. Ook aan de rechtbank legt hij uit dat de reden voor het dragen van een vuurwapen was dat hij zich bedreigd voelt. Het OM denkt dat een gevangenisstraf zal helpen. Die straf roept in elk geval een halt toe aan het onaanvaardbare gedrag van Bart en maakt hem wellicht vatbaar voor behandeling. De eis is twaalf maanden waarvan twee voorwaardelijk, met als bijzondere voorwaarde reclasseringstoezicht. Het vonnis luidt tien maanden waarvan vier voorwaardelijk met bepaling dat Bart zich gedurende de proeftijd van twee jaar zal gedragen naar de aanwijzingen van Reclassering Nederland. Deze aanwijzingen kunnen inhouden dat Bart zich ambulant laat behandelen bij de GGZ als de reclassering dit nodig acht. Nu er een vonnis wegens overtreding van de WWM ligt, bestaat er grond om DNA af te nemen (art. 2 Wet DNA-V), maar dit gebeurt – door een fout in het daarvoor bestemde zoekstelsel – niet.

Bart wil geen verplicht contact met de reclassering en gaat in hoger beroep. Dit dient – toevalligerwijs – op ‘nine eleven’ 2012. Bart is inmiddels weer vrij. Het hof concludeert uit de rapporten die de Reclassering heeft opgemaakt dat de kans groot is dat Bart zich weer een wapen zal aanschaffen én dat hij dat wapen zal gebruiken. Het legt Bart een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op van *drie* jaar, veel hoger dus dan de straf in eerste aanleg en veel hoger dan de bij het hof gevorderde tien maanden waarvan vier voorwaardelijk. Het hof acht begeleiding van groot belang en geeft het OM in overweging om daarvoor de voorwaardelijke invrijheidstelling (VI) te benutten. Bij drie jaar gevangenisstraf is die VI immers een heel jaar (art. 15 Sr). Omdat Bart, gezien deze straf, nog een deel moet uitzitten en omdat het hof Bart gevaarlijk acht, beveelt het hof zijn gevangenneming (artt. 75 jo 65 en 67a, lid 1 aanhef onder b Sv).

Bart is op het moment van de uitspraak weer aan het varen. Als de politie het bevel gevangenneming wil laten uitvoeren is Bart dan ook niet in Nederland. Zo verloopt enige tijd voordat er weer contact is tussen politie en OM over de gevangenneming – die naar het oordeel van de politie, nu Bart zo verward en vuurwapengevaarlijk is – met een arrestatieteam zal moeten worden uitgevoerd. Nadat Bart cassatie heeft aangetekend krijgt de politie de (onjuiste) aanwijzing het bevel niet langer uit te voeren omdat het nu ‘opgeschort’ zou zijn. In mei 2013 probeert de familie een opname in een kliniek te regelen. Bart werkt aanvankelijk mee, maar schrikt uiteindelijk terug. Hij meldt zich liever bij de gevangenis. Hij wordt echter zowel bij de penitentiaire inrichtingen Utrecht en Nieuwegein als bij het politiebureau weggestuurd. Hem wordt aangeraden bij het CJIB⁴ een formulier voor nog openstaande zaken op te vragen.

Bart begeeft zich in oktober 2013 met messen gewapend naar de Israëliëse ambassade in Brussel. Hij wordt daar opgepakt en opgenomen op een gesloten afdeling van een psychiatrisch ziekenhuis. De door de behandelend psychiater wenselijk geachte overdracht van de behandeling aan Nederland loopt stuk op het feit dat Bart bij de zorgverzekering als ‘gedetineerd’ te boek staat. De zorgverzekering adviseert Bart om een

³ Zie Hof Den Haag 25 september 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BY1999, onder ‘strafmotivering’.

⁴ Centraal Justitieel Incassobureau, uitvoeringsorgaan Ministerie van Veiligheid en Justitie.

verklaring van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) te vragen en wenst hem voor het overige ‘een fijne dag’.⁵ Bart krijgt na enige tijd meer vrijheden binnen de kliniek en maakt daarvan gebruik door naar Nederland te ‘ontsnappen’. Op 30 januari 2014 vraagt Bart nog eens, ditmaal op het politiebureau Doelwater in Rotterdam, om hem zijn detentie te laten ondergaan. Hij zegt dat hij anders een strafbaar feit zal plegen.

Het volgende geregistreerde incident is in Amersfoort, op 11 februari 2014, waar Bart wederom probeert zijn detentie af te dwingen. Pas nadat de dienstdoende arts op de hoogte is gesteld van de voorgeschiedenis vraagt deze een inbewaringstelling (IBS, art. 20 Bopz) aan. Deze wordt afgegeven. De rechtbank wijst de verlengingsvordering op 17 februari 2014 echter af omdat Bart geen gevaar zou vormen voor zichzelf of anderen. De adviserende psychiater zou wel voortzetting hebben geadviseerd. De behandelend OvJ is niet op deze zitting aanwezig en overigens ook niet van de inhoud van het strafrechtelijk dossier op de hoogte. Bart gaat diezelfde dag naar zijn reclasseringsambtenaar en naar de vervolgafspraak met de wijkagent. Die laatste afspraak stond nog gepland naar aanleiding van de kwestie bij de Israëlische ambassade. Bart maakt een verwarde indruk; hij wil vooral graag weten hoe het cassatieberoep kan worden ingetrokken nu de nog resterende gevangenisstraf hem als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangt.

Het jaar kabbelt verder met een reeks van kleinere incidenten. Op 10 januari 2015 – drie dagen na de aanslag op Charlie Hebdo –⁶ steekt Bart plots zijn oudste zus dood. Ze had hem ‘getreiterd’, zal Bart later verklaren. Uit het naar aanleiding van de dood van zijn zuster ingestelde DNA-onderzoek blijkt nu dat Bart zeer waarschijnlijk de persoon is die een jaar eerder, op 8 februari 2014 ook oud-minister Els Borst met messteken om het leven heeft gebracht. Dat was dus ruim een week na zijn bezoek aan politiebureau Doelwater waar hij had verklaard een delict te zullen plegen en een week voordat hij zijn tweede bezoek aan de wijkagent bracht (17 februari 2014). Het was voorts op de dag dat mevrouw Borst een paar maal op TV te zien was geweest in verband met het partijcongres van D66. De wijkagent zal later verklaren dat zij een ‘ongemakkelijk’ gevoel had overgehouden aan het gesprek met Bart op 17 februari. Zij had dat doorgegeven, opdat het team dat de dood van mevrouw Borst onderzocht op de hoogte zou worden gesteld van haar bange vermoeden dat Bart wel eens de dader kon zijn.

Udo ‘ligt in scheiding’ als hij in 2002 zijn schoonouders met een vuurwapen beschiet.⁷ Hij krijgt voor de schietpartij dertig maanden gevangenisstraf waarvan zes voorwaardelijk. Na zijn vrijlating gaat het bergafwaarts vertellen zijn vrienden aan de krant. Hij speelt met messen en beschikt wederom over een vuurwapen. Ook rijdt hij met zijn auto op zijn schoonvader in. Als zijn vrienden zich op zeker moment zelf door hem bedreigd voelen, geven ze hem aan. De rechtbank legt Udo in 2005 wegens ‘bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht’ en ‘poging tot zware mishandeling’ een gevangenisstraf van zes maanden en terbeschikkingstelling (TBS) met dwangverpleging op; in appel wordt hij van de poging tot zware mishandeling vrijgesproken; wegens de bedreiging legt het Hof Leeuwarden⁸ net als de rechtbank een TBS op. Het gerechtshof geeft niet aan of het deze TBS oplegt wegens ‘een

⁵ *Commissie Hoekstra*, p. 184: ‘Beste heer[Van U.] Hartelijk dank voor uw bericht. Op dit moment is uw verzekering bij ons opgeschort wegens detentie. Ik stuur u in de bijlage de brief die we hierover verstuurd hebben. Als u niet meer in detentie zit kunt u ons hier een verklaring van sturen dan gaan we uw verzekering weer aanpassen. Ik wens u een fijne dag. Met vriendelijke groet, [...]’.

⁶ Op 7 januari 2015 werd bijna de gehele redactie van het Parijse satirisch weekblad met kalasjnikovs vermoord. De aanslag is opgeëist door Al Qaida.

⁷ De informatie over ‘Udo’ is ontleend aan de artikelen van J. de Boer, *Leeuwarder Courant* d.d. 24 oktober, ‘Vrienden gaven Udo D. in 2005 aan’ en ‘Dossier Udo D. is vooral razend ingewikkeld’.

⁸ Hof Leeuwarden 7 april 2006, blijkt uit: Hof Arnhem-Leeuwarden 1 november 2012, ECLI:NL:GHARN:2012:BY3990.

misdrijf dat gericht is tegen of een gevaar vormt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een ander', of wel een 'gewelddelict' (art. 359 lid 7 Sv jo art. 38e-1Sr). Doordat deze motivering in het arrest ontbreekt, is het voor de Penitentiare Kamer, die zes jaar later, in 2012, de verlengingsvordering behandelt, onvoldoende duidelijk of de TBS verlengd mag worden. Immers, alleen wanneer de TBS is opgelegd voor een feit als bedoeld in artikel 38e Sr mag de duur van de TBS de vier jaar te boven gaan. Ook uit de bewezenverklaring, de kwalificatie en de strafmotivering kan de Penitentiare Kamer niet opmaken of hier sprake was van een 'gewelddelict'. De TBS wordt daarom beëindigd; voortzetting zou strijd opleveren met het verbod van willekeurige vrijheidsbeneming als bedoeld in artikel 5 EVRM.⁹ Met de door hem gekozen maatstaf geeft de Penitentiare Kamer invulling aan een arrest van het EHRM van drie maanden eerder, in een zaak tegen Nederland.¹⁰ Later blijkt dat de Hoge Raad¹¹ de uitleg die de Penitentiare Kamer aan het arrest van het EHRM heeft gegeven onjuist – want te eng – acht en dat de verlengingsrechter ook naar de overige inhoud van het dossier had mogen, en moeten, kijken, bijvoorbeeld naar het proces-verbaal van de terechtzitting of de bewijsmiddelen. Had de Penitentiare Kamer dat in deze zaak gedaan, dan zou het mogelijk tot een verlenging hebben besloten, maar zo liep het niet .. Udo komt op 1 november 2012, niet-uitbehandeld, weer buiten.

Vanaf dat moment volgen meer delicten en straffen. Vlak voordat Udo in juli 2015 weer vrij zal komen van een straf van zes maanden, regelt het OM met de GGZ dat Udo op basis van een IBS wordt opgenomen in een psychiatrische kliniek. De rechter verleent aansluitend een voorlopige machtiging (art. 2 Bopz). Deze heeft een geldigheidsduur van maximaal zes maanden (art. 10 Bopz). Enkele weken later, begin augustus 2015, wordt Udo echter weer ontslagen. Anders dan in de TBS mag de geneesheer-directeur van het ziekenhuis die beslissing autonoom nemen (art. 48 Bopz). De vrienden van Udo, die hem weer terug op straat zien, hebben de indruk dat het slecht met hem gaat. Op 19 oktober 2015 slaat Udo in Leeuwarden ogenschijnlijk pardoos een willekeurige vrouw dood en verwondt hij anderen.

Jan verandert in een paar jaar 'van een sportieve jongen in een verwarde man die er steeds vreemdere eetgewoontes op nahoudt en uit angst 's nachts de deur van zijn slaapkamer open laat om in contact met zijn vader te blijven,' aldus zijn moeder aan de krant.¹² Hij kan plots agressief worden en gaat zich bovenmatig interesseren voor een bekende actrice. In 2013 zit Jan een gevangenisstraf uit wegens mishandeling. Tijdens die straf mishandelt hij een medegegetineerde. Zijn ouders vertellen dat zij toen hulp hebben gevraagd, omdat zij hun zoon gevaarlijk vonden. Maar Jan zou na zijn detentie zonder begeleiding weer buiten zijn gekomen. Hij pleegt prompt daarop een ernstig gewelddelict en wordt in augustus 2014 wegens poging tot doodslag tot zeven jaar gevangenisstraf en TBS veroordeeld. In hoger beroep wordt de straf vier jaar; de opgelegde TBS blijft in stand. Jan zit in afwachting van plaatsing op de juiste plek in de penitentiare inrichting Zoetermeer. Daar zit ook Elbert G., een 82-jarige man, die zijn makelaar heeft beschoten. Diens advocaat heeft twee maanden eerder aan de rechtbank voorgehouden dat de gevangenis in Zoetermeer niet geschikt is voor haar bejaarde cliënt.¹³ Het regiem, dat onder meer inhoudt dat hij zelf zijn cel moet schoonmaken en lange gangen door moet lopen om bij de douches te komen, zou voor hem te zwaar zijn. Zij vraagt daarom overplaatsing naar de gevangenis in Scheveningen, waar een

⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 1 november 2012, ECLI:NL:GHARN:2012:BY3990.

¹⁰ EHRM 31 juli 2012, Van der Velden tegen Nederland, appl.nr. 21203/10

¹¹ HR 12 februari 2013 ECLI:HR:2013:BY8434.

¹² De hierna volgende feiten zijn ontleend aan J. Haspels, 'Ouders Jan R. laken optreden justitie voor bajesmoord', *AD* 23 december 2015.

¹³ M. Gerling, 'Man (82) blijft in cel ondanks gezondheidsproblemen' *AD* 3 juli 2015.

verpleegafdeling is. Tot overplaatsing komt het echter niet. Op 20 september 2015 mishandelt Jan deze Elbert G. zodanig dat G. overlijdt.

De gebeurtenissen rond Bart van U. zijn inmiddels in een 288 pagina's dik rapport in kaart gebracht. Naar de delicten gepleegd door Udo van D.¹⁴ en Jan R.¹⁵ worden momenteel onderzoeken verricht. Of hierin ook de rol van het OM in relatie tot de toepassing van verplichte gezondheidszorg zal worden 'meegenomen', zoals de Commissie Hoekstra heeft gedaan, blijkt uit de reactie van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie niet. De gestelde Kamervragen zijn daarop ook niet toegespitst. De bewindsman wijst in zijn antwoorden aangaande deze beide zaken slechts op de bestaande wetgeving en op twee aanhangige wetsvoorstellen. Het ene is het wetsvoorstel 'Langdurig toezicht'.¹⁶ Deze wet kan gaan zorgen voor aanvullend toezicht ná een reeds ondergane gevangenisstraf of TBS. Het andere is het wetsvoorstel 'Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg' (Wvggz). Deze wet zal de Bopz gaan vervangen. Op basis van de Wvggz zal het straks mogelijk zijn, schrijft de staatssecretaris, iemand met een rechterlijke machtiging over te plaatsen naar een forensisch psychiatrisch centrum (FPC) 'indien dit vanuit veiligheidsoptiek gewenst is'.¹⁷

Met een andere oplossing kwam Minister Schippers van VWS op 30 juni van vorig jaar. Zij wil – mede naar aanleiding van het rapport van de Commissie Hoekstra over Bart van U. – onderzoeken of een time-out procedure voor verwarde personen in het leven kan worden geroepen. Op basis van deze procedure zouden mensen die verward zijn, maar van wie niet vast staat dat zij een geestelijke stoornis hebben en ook niet of zij gevaarlijk zijn, enige tijd van hun vrijheid kunnen worden beroofd. De minister schrijft hierover: '[O]f iemand een psychische stoornis heeft, is namelijk niet altijd op voorhand duidelijk. Daar is soms een langere observatieperiode voor nodig, omdat een cliënt sterk wisselend gedrag kan vertonen. Ook is op voorhand niet altijd duidelijk wat de omvang en ernst van het gevaar is. Daar is aanvullende informatie voor nodig (van politie, OM, familie, burens enzovoorts). In die gevallen zou wenselijk zijn iemand gedurende een korte periode naar een instelling te kunnen overbrengen om deze persoon te laten observeren om zo te bepalen wat er aan de hand is en wat deze persoon nodig heeft'.¹⁸ Gedacht wordt aan een periode van een week.¹⁹

Kijken wij naar de drie casus hiervoor beschreven dan lijkt geen van deze oplossingen adequaat. Nieuwe wetgeving voorkomt immers niet het maken van fouten of het doen van onjuiste inschattingen; ook heft dat het gebrek aan communicatie niet op. Wat deze zaken ons leren is dat signalen van verwarde personen, hun familie, vrienden en hulpverleners (politie, reclassering, wijkteam) centraal moeten worden opgevangen en dat iemand, althans een team, het overzicht houdt en de eindverantwoordelijkheid draagt. Dat is ook de aanbeveling van de Commissie Hoekstra.²⁰ De commissie ziet hier een rol voor de officier van justitie of de Geneesheer-directeur, en heeft lichte voorkeur voor de eerste. De Minister van Veiligheid en Justitie heeft inmiddels laten weten dat hij die aanbeveling 'ten volle' onderschrijft. Hij wil de

¹⁴ *Kamerstukken II* 2015/16, 29452 (Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel), nr. 195.

¹⁵ *Aanhangsel Handelingen II* 2015/16, nr. 571.

¹⁶ Inmiddels, op 24 november 2015, wet geworden, S. 2015, 460 (*Kamerstukken* 33816)

¹⁷ *Kamerstukken II* 2015/16, 29452 (Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel), nr. 195, p. 4. De staatssecretaris doelt op art. 6:4 lid 4 Wvggz, zoals opgenomen in de tweede nota van wijziging: 'Indien de rechter een zorgmachtiging verleent tot opname in een accommodatie kan hij in de zorgmachtiging bepalen dat betrokkene wordt opgenomen in een instelling als bedoeld in artikel 3:1, eerste lid, of artikel 3:3, eerste lid, van de Wet forensische zorg, indien hij dit noodzakelijk acht vanwege de veiligheid binnen de accommodatie'.

¹⁸ Zie noot 2. Het citaat is ontdaan van een typo.

¹⁹ Mail van een medewerker van VWS aan ondergetekende d.d. 8 oktober 2015.

²⁰ *Commissie Hoekstra*, p. 218 e.v.

regierol van het OM versterken en die ook wettelijk regelen.²¹ Het ziet er naar uit dat dit plan zijn beslag zal krijgen in de Wvvgz.²² De meerderheid van de Tweede Kamer wil echter dat eerst wordt uitgezocht wie de regierol het beste op zich kan nemen,²³ hoe het zit met de uitwisseling van informatie en het medisch beroepsgeheim en of bestaande belemmeringen kunnen worden weggenomen.²⁴ Ook ziet de Kamer graag dat rekening wordt gehouden met de onderzoeksresultaten naar de inzet van Eigen Kracht-conferenties.²⁵ Het wetsvoorstel ligt er dan ook nog niet.

Degene die zich voor het luisteren naar verwarde personen sterk heeft gemaakt was de vroegere Minister van VWS Els Borst. Zij noemde hen ‘de verkommerden, de verloederden of de zorgmijders’.²⁶ Hun positie kwam aan de orde in een debat met de Tweede Kamer over de invoering van een ‘observatiemachtiging’ voor ‘personen zonder ziekte-inzicht en zorgmijders’, een initiatief vanuit de Kamer.²⁷ De observatiemachtiging moest dienen om te onderzoeken of iemand inderdaad gevaarlijk was, zoals de time-out procedure van Minister Schippers.²⁸

Voor de vroegere minister ging de observatiemachtiging een stap te ver. In de eerste plaats omdat iemand van zijn vrijheid wordt beroofd van wie niet vaststaat of hij aan een geestesstoornis lijdt of gevaar veroorzaakt en in de tweede plaats omdat de observatiemachtiging geen enkele garantie zou geven voor het daadwerkelijk behandelen van patiënten. Minister Borst vond de gedachte dat de observatiemachtiging deze mensen zou kunnen helpen dan ook ‘veel te optimistisch’. Het toepassen van dwang zou hun wantrouwen alleen maar versterken. Borst pleitte in plaats daarvan voor ‘een actieve, bemoeiende en betrokken hulpverlening’ en voegde daaraan de term ‘outreaching’²⁹ toe. ‘Dit soort benaderingen is oneindig veel hoopvoller dan de observatiemachtiging’, hield Borst de Kamer voor. Ik denk dat zij gelijk had, en nog steeds heeft.

Dit is een verbeterde versie van het artikel zoals gepubliceerd in de Asega, tijdschrift van de Vereniging voor strafrecht en criminologie ‘Simon van der Aa’, Rijksuniversiteit Groningen, februari 2016, 34, nr. 2 special ‘Veiligheid als prioriteit’, p. 41–46.

²¹ Bericht Ministerie van Veiligheid en Justitie, 25 juni 2015, rijksoverheid.nl/actueel/nieuws (bezocht op 5 januari 2016).

²² Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie, 20 november 2015, *Kamerstukken II* 2015/16, 29279 (Rechtsstaat en Rechtsorde), nr. 286, p. 4.

²³ *Kamerstukken II* 2014/15, 29279, nr. 249, *Handelingen II* 2014/15, 104-53-1,2 (2 juli 2015).

²⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 29279, nr. 254, *Handelingen II* 2014/15, 104-53-1,2 (2 juli 2015).

²⁵ *Kamerstukken II* 2014/15, 29279, nr. 257, *Handelingen II* 2014/15, 104-53-2 (2 juli 2015).

²⁶ *Handelingen II*, 2000/2001, 6 september 2001, nr. 99-6219-20.

²⁷ *Handelingen II*, 2000/2001, 6 september 2001, nr. 99-6219-20.

²⁸ De observatiemachtiging kwam er (art. 14h Bopz) maar is door een horizonbepaling in de wetgeving inmiddels weer vervallen. De Hoge Raad achtte 14h Bopz strijdig met artikel 5 EVRM (HR 15 december 2006, [ECLI:NL:HR:2006:AZ1112](https://eclis.nl/HR:2006:AZ1112)). De in die casus afgegeven machtiging zelf kon echter wel door de beugel. Dat was ook de mening van het EHRM, 18 september 2012, S.R. tegen Nederland, appl. nr. 13837/07.

²⁹ Term uit de hulpverlening, doelend op ‘vermaatschappelijking’ in plaats van ‘institutionalisering’.